

TOETSEN VOOR CIJFERS

Een groepje leerlingen van havo-4 zit tijdens een tussenuur in de schoolkantine druk na te praten over de zojuist gemaakte schriftelijke overhoring van Duits. “Als ik voor deze s.o. een zes-punt-acht haal, heb ik een zeven-punt-drie als eindcijfer op mijn tussenrapport”, zegt Esther tegen Patrick, die inmiddels met behulp van zijn zakrekenmachientje al tot de conclusie is gekomen, dat een vier-punt-zes voor hem voldoende is om zijn rapportcijfer op een acht-punt-twee te brengen. Gerustgesteld en opgelucht slenteren ze naar de frisdrankenautomaat om een colaatje te drinken op het reeds tevoren behaalde succes.

Belangrijke meetpunten

Cijfers voor proefwerken of toetsen, schriftelijke overhoringen en schoolonderzoeken: zowel voor de docent als voor de leerling zijn het belangrijke meetpunten van wat er aan kennis en vaardigheid in het onderwijs is opgestoken. Voor beiden geldt, dat er heel wat werk aan vooraf is gegaan voordat er sprake kan zijn van een ‘punt’: de leerling, die uren heeft zitten blokken op de opgegeven lesstof, de docent die de nodige tijd en energie heeft gestoken in het samenstellen van een goede toets.

Kwaliteitseisen voor een goede toets

Een goede toets moet aan een aantal eisen voldoen. Hij moet representatief zijn voor de behandelde stof en er moeten relevante vragen worden gesteld aan de hand waarvan de leerling kan laten zien wat hij kan. Een toets moet de kennis op een geldige, betrouwbare en efficiënte manier meten, en dient rechtvaardig en objectief te zijn.

Het maken en geven van een goede toets ligt voor een deel in handen van de individuele docent: hij moet de techniek van toetsconstructie beheersen, beschikken over een goede taalbeheersing, de tijd willen nemen voor het samenstellen van een toets en bereid zijn toetsen te evalueren. Voor een ander deel is de kwaliteit van de toetsen afhankelijk van het kader waarin de docent functioneert: kwaliteitseisen met betrekking tot relevantie, rechtvaardigheid en objectiviteit zij zonder vaksectie-overleg eigenlijk niet goed te realiseren.

Samenstellen van toetsen

Ook voor ervaren docenten is het samenstellen van een goede toets niet altijd gemakkelijk. Steeds zal hij zich de vraag moeten stellen, over welke onderdelen hij vragen wil stellen en welk gewicht de verschillende stofonderdelen in de toets moeten krijgen. Het inventariseren van de stof, het in kaart brengen van de leerdoelen en het wegen van de onderdelen vormen hiervoor de eerste stap. Daarna moet hij beslissen op welke wijze de vragen geconstrueerd moeten worden en wat voor soort vragen hij wil stellen: gemakkelijke of moeilijke vragen, open of gesloten vragen. Meerkeuzevragen. Tenslotte moet er nog nagedacht worden over de manier waarop de toets zal worden opgebouwd uit de vragen en hoe de toets zal worden afgenomen.

Omgaan met toetsen

Na de afname van de toets volgt de beoordeling: nakijken wat er goed en fout is, het toekennen van punten aan de antwoorden op de vragen en de waardering omzetten in een cijfer: het ‘correctiewerk’. Tenslotte zou een resultatenanalyse kunnen plaatsvinden: via de antwoorden van de leerlingen terugblikken naar de toetsvragen met het oog op een statistische analyse.

* * *

Het boek van Martin Nuy, *Toetsen voor cijfers* (KPC Groep, 's Hertogenbosch, 1994, ISBN 90-266-6191-6), geeft voor het samenstellen en afnemen van verantwoorde toetsen waardevolle handreikingen. Het boek is geschreven voor docenten en voor studenten in opleiding. Het jargon uit de toetsleer is beperkt

tot een minimum en de regels voor goed toetsen worden verduidelijkt aan de hand van vele praktische voorbeelden uit uiteenlopende vakken.